स्टार्टअप, उद्योजकता आणि नाविन्यता धोरण-२०२५ च्या अनुषंगाने बौध्दिक मालमत्तेच्या हक्काविषयी (Intellectual Property Rights) अर्थ सहाय्य करण्यासंदर्भातील मार्गदर्शक तत्त्वे.

महाराष्ट्र शासन
कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग
शासन निर्णय क्र. मनासो-२०२६/प्र.क्र.६५/उद्योजकता (ई-१६४२५२२)/उद्योजकता
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक:- ०९ ऑक्टोबर, २०२६

वाचा -:

१. कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग शासन निर्णय क्र.कौविउ-२०१९/प्र.क्र.७७/ अभियान-१, दिनांक १८ सप्टेंबर, २०१९
२. कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग शासन निर्णय क्र. कौविउ-२०१७/प्र.क्र.२४३/ कौशल्य-२, दिनांक ०४ सप्टेंबर, २०२५

प्रस्तावना:-

राज्यातील स्टार्स्टअप, उद्योजकता व नाविन्यता परिसंस्थेला प्रोत्साहन व बळकटी देऊन महाराष्ट्राची, "भारतातील नवपीढीच्या उद्योजकांसाठी जागतिक दर्जाचे स्टार्टअप केंद्र" म्हणून ओळख निर्माण करण्यासाठीच्या उद्दिष्टांच्या पूर्ततेकरिता तसेच शहरी व ग्रामीण भागातील महिला, युवा तसेच दुर्बल घटकांवर विशेष लक्ष केंद्रित करून राज्याच्या औद्योगिक तसेच आर्थिक विकासास चालना देण्यासाठी आणि नाविन्यपूर्ण संकल्पांवर आधारीत उद्योगांना प्रोत्साहन देण्याकरिता विभागाच्या संदर्भ क्र.२ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये "महाराष्ट्र स्टार्टअप, उद्योजकता आणि नाविन्यता धोरण-२०२५ (Maharashtra Startup, Entrepreneurship and Innovation Policy-२०२५)" ला मान्यता देण्यात आली आहे. सदर धोरणाच्या अनुषंगाने स्टार्टअप्सना त्यांच्या बौध्दिक मालमत्ता हक्क (Intellectual Property Rights) नोंदण्याकरिता आर्थिक सहाय्य करण्यासंदर्भात मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

राज्याच्या औद्योगिक व आर्थिक विकासास चालना देण्यासाठी आणि देशातील बेरोजगारीच्या समस्येवर उपाययोजना करण्यासाठी नाविन्यपूर्ण संकल्पनांवर आधारीत उद्योगांना प्रोत्साहन देण्याकरिता "महाराष्ट्र स्टार्टअप, उद्योजकता आणि नाविन्यता धोरण-२०२५ (Maharashtra Startup, Entrepreneurship and Innovation Policy-२०२५)" मंजूर करण्यात आले आहे. धोरणाच्या अनुषंगाने स्टार्स्टअप्सना बौध्दिक मालमत्ता हक्क (Intellectual Property Rights) याबाबत पुरेसे ज्ञान व त्यासाठी लागणारा आर्थिक खर्च याकरिता सहाय्य आवश्यक असते. तसेच त्यांनी केलेल्या नाविन्यपूर्ण संकल्पनेचे बौध्दिक मालमत्ता हक्क सुरक्षित ठेवणे महत्वाचे

आहे. या अनुषंगाने स्टार्स्टअप्सला बौध्दिक मालमत्ता हक्क (Intellectual Property Rights) अर्थ सहाय्य करण्यासाठी सोबत जोडलेल्या **प्रपत्र अ** मधील मार्गदर्शक सूचनांना मान्यता देण्यात येत आहे.

२. सदर मार्गदर्शक सूचनांच्या अनुषंगाने बौध्दिक मालमत्ता हक्क (Intellectual Property Rights) यासाठी अर्थ सहाय्य करण्यासाठी पुढील आवश्यक ती कार्यवाही महाराष्ट्र राज्य नाविन्यता सोसायटीने तात्काळ करावी.

३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२६१००९१७०८२६७६०३ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने सांक्षाकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्र राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

PRANALI PANKAJ GOSAVI YADAV

Digitally signed by PRANALI PANKAJ GOSAVI YADAV
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, ou=SEEID, 2.5.4.20=CF3D0778B0543E10D0A60180DCA4B868819CF9DFE0AF79844742006316 42DE70, postalCode=400032, st=Maharashtra, serialNumber=193E87F0B8C5F58941E4D2FBFDB3458DEAB3864A976F06D3984C8149B8888D55, cn=PRANALI PANKAJ GOSAVI YADAV
Date: 2026.10.09 17:09:43 +05'30'

(प्रणाली गोसावी-यादव)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१) मा.राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई.
२) मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३) मा.उपमुख्यमंत्री (रा.ऊ.शु., अल्पसंख्यांक व क्रिडा) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४) मा.उपमुख्यमंत्री (नगर विकास) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५) मा.मंत्री (कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
६) मा.विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद/विधानसभा यांचे खाजगी सचिव, विधान भवन, मुंबई.
७) मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य.
८) डॉ. रघुनाथ माशेलकर, वरिष्ठ शास्त्रज्ञ, CSIR, नॅशनल केमिकल लॅबोरेटरी, पाषाण रोड,पुणे-४११००८.
९) श्री. रतन टाटा, अध्यक्ष, टाटा ट्रस्ट, मुंबई.
१०) श्रीमती किरण मुजुमदार-शॉ, अध्यक्ष तथा व्यवस्थापकीय संचालक, बायोकॉन लिमिटेड, बंगळुरू, कर्नाटक.
११) प्रधान सचिव/सचिव, विज्ञान व तंत्रज्ञान विभाग, भारत सरकार.
१२) अपर मुख्य सचिव, कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१३) अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
१४) अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय. मुंबई.
१५) अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, कृषी विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१६) अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, उद्योग विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१७) अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, ग्रामिण विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१८) अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई,

१९) अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

२०) अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

२१) अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, माहिती तंत्रज्ञान संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई.

२२) आयुक्त, कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता संचालनालय, कोकण भवन, सी.बी.डी. वेलापूर, नवी मुंबई.

२३) आयुक्त, कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता तथा सदस्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य नाविन्यता सोसायटी, मुंबई.

२४) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटी, मुंबई.

२५) सदस्य सचिव, राजीव गांधी सायन्स ॲण्ड टेक्नॉलॉजी कमिशन, मुंबई.

२६) कुलगुरु, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

२७) कुलगुरु, डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, अकोला.

२८) कुलगुरु, महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यविज्ञान विद्यापीठ, नागपूर.

२९) कुलगुरु, महाराष्ट्र आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ, नाशिक.

३०) कुलगुरु, इन्स्टिट्यूट ऑफ केमिकल टेक्नॉलॉजी (ICT), मुंबई.

३१) अध्यक्ष, इंडियन मर्चटस् चेंबर, मुंबई.

३२) अध्यक्ष, कॉन्फिडरेशन ऑफ इंडियन इंडस्ट्री, मुंबई.

३३) संचालक, इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स एज्युकेशन ॲण्ड रिसर्च (IISER), पुणे.

३४) संचालक, इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी (IIT), मुंबई.

३५) संचालक, विश्वेश्वरय्या नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी (VNIT), नागपूर.

३६) संचालक, इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ़ मॅनेजमेंट (IIM), नागपूर.

३७) संचालक, महाराष्ट्र हायब्रिड सिड्स कंपनी लिमिटेड (MAHYCO), जालना.

३८) श्री. दिनेश बाबुराव सूर्यवंशी, सहाय्यक प्राध्यापक, श्रीमती नरसम्मा हिरय्या एज्युकेशन ट्रस्ट आर्टस, कॉमर्स व सायन्स महाविद्यालय, किरण नगर, अमरावती.

३९) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता-१), महाराष्ट्र, मुंबई.

४०) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता-२), महाराष्ट्र, नागपूर.

४१) महालेखापाल (लेखा परीक्षा-१), महाराष्ट्र, मुंबई.

४२) महालेखापाल (लेखा परीक्षा-२), महाराष्ट्र, नागपूर.

४३) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.

४४) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.

४५) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.

४६) सर्व विभागीय आयुक्त.

४७) सर्व जिल्हाधिकारी.

UNCOMPLYCAT Simplifying Compliance

४८) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी.

४९) संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

५०) सहसंचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, प्रादेशिक कार्यालय,
मुंबई/पुणे/नाशिक/औरंगाबाद/अमरावती/नागपूर.

५१) उपसंचालक, विभागीय मुख्यालय, कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता, मुंबई/पुणे
नाशिक/औरंगाबाद/अमरावती/नागपूर.

५२) निवड नस्ती (उद्योजकता).

UNCOMPLYCATE
Simplifying Compliance

प्रपत्र अ

बौद्धिक संपदा हक्क (IPR) सहाय्य योजनेसाठी मार्गदर्शक तत्त्वे

१. पार्श्वभूमी

१.१ महाराष्ट्र स्टार्टअप, उद्योजकता आणि नाविन्यता धोरण, २०२५ अंतर्गत नाविन्यपूर्ण उत्पादने, तंत्रज्ञान, प्रक्रिया, औद्योगिक रचना आणि संगणक सॉफ्टवेअरमधून निर्माण होणाऱ्या बौद्धिक संपदा हक्कांचे संरक्षण व संवर्धन करण्यासाठी स्टार्टअप्स आणि नवोन्मेषकांना वाढीव सहाय्याची तरतूद करण्यात आली आहे.

१.२ बौद्धिक संपदा हक्कांमुळे स्टार्टअप्स आणि नवोन्मेषकांना त्यांच्या नवकल्पनांचे संरक्षण करणे, त्यांचे व्यावसायिक मूल्य वाढविणे, गुंतवणूक आकर्षित करणे, तंत्रज्ञान हस्तांतरण अथवा परवाना करार करणे तसेच देशांतर्गत व आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठेत आपले स्थान अधिक बळकट करणे शक्य होते.

१.३ पूर्वकला शोध, मसुदा तयार करणे, अर्ज दाखल करणे, परीक्षण, अर्जाचा पाठपुरावा आणि व्यावसायिक सहाय्य यांवरील खर्च प्रारंभिक टप्प्यातील स्टार्टअप्स आणि वैयक्तिक नवोन्मेषकांवर लक्षणीय आर्थिक भार निर्माण करू शकतो. देशांतर्गत व आंतरराष्ट्रीय बौद्धिक संपदा हक्कांसाठी झालेल्या पात्र खर्चाची प्रतिपूर्ती करून हा आर्थिक भार कमी करणे हा या योजनेचा उद्देश आहे.

२. उद्दिष्टे

२.१ पात्र स्टार्टअप्स आणि वैयक्तिक नवोन्मेषकांना त्यांच्या बौद्धिक संपदेची ओळख पटविणे, तिचे संरक्षण करणे आणि तिचे व्यावसायिकीकरण करण्यास प्रोत्साहन देणे.

२.२ पात्र बौद्धिक संपदा हक्कांसाठी अर्ज दाखल करणे, अर्जाचा पाठपुरावा करणे, मंजुरी अथवा नोंदणी प्राप्त करणे यासंबंधित आर्थिक भार कमी करणे.

२.३ नाविन्यपूर्ण उत्पादने, तंत्रज्ञान, औद्योगिक रचना आणि संगणक सॉफ्टवेअर यांच्या विकासास व व्यावसायिकीकरणास प्रोत्साहन देणे.

३. आर्थिक सहाय्य व कमाल मर्यादा

३.१ या योजनेंतर्गत पात्र खर्चाच्या १०० टक्के रकमेची प्रतिपूर्ती करण्यात येईल. तथापि, वस्तू व सेवा कर तसेच इतर लागू कर प्रतिपूर्तीस पात्र राहणार नाहीत. प्रतिपूर्ती विहित आर्थिक मर्यादांच्या अधीन राहील.

३.२ देशांतर्गत बौद्धिक संपदा हक्कांसाठी प्रत्येक पात्र अर्जदारास कमाल एकत्रित ₹ ५,००,००० इतके आर्थिक सहाय्य अनुज्ञेय राहील.

३.३ आंतरराष्ट्रीय बौद्धिक संपदा हक्कांसाठी प्रत्येक पात्र अर्जदारास कमाल एकत्रित ₹२०,००,००० इतके आर्थिक सहाय्य अनुज्ञेय राहील. यामध्ये पेटंट सहकार्य करारांतर्गत अर्ज, राष्ट्रीय टप्प्यातील अर्ज आणि बहुदेशीय अर्जांचा समावेश असेल.

३.४ अर्जदारास लागू असलेल्या एकत्रित आर्थिक मर्यादेच्या अधीन राहून एकापेक्षा अधिक प्रतिपूर्ती दावे सादर करता येतील. विहित आर्थिक मर्यादा दरवर्षी नव्याने उपलब्ध होणार नाही किंवा प्रत्येक स्वतंत्र बौद्धिक संपदा अर्जासाठी स्वतंत्रपणे लागू होणार नाही.

३.५ प्रत्येक पात्र उपक्रमासाठी प्रतिपूर्तीची रक्कम अर्जदाराने प्रत्यक्ष केलेला व अदा केलेला पात्र खर्च किंवा महाराष्ट्र राज्य नाविन्यता सोसायटीने विहित केलेल्या प्रमाणित दरपत्रकातील संबंधित कमाल मर्यादा, यापैकी जी रक्कम कमी असेल, त्यापुरतीच मर्यादित असेल.

३.६ देशांतर्गत व आंतरराष्ट्रीय बौद्धिक संपदा हक्कांच्या अर्ज दाखल करणे, अर्जाचा पाठपुरावा, मंजुरी आणि नोंदणीच्या विविध टप्प्यांसाठी व घटकांसाठी कमाल अनुज्ञेय खर्च नमूद करणारे उपक्रमनिहाय दरपत्रक महाराष्ट्र राज्य नाविन्यता सोसायटीद्वारे विहित करण्यात येईल. सदर दरपत्रक तसेच त्यामधील कोणतीही सुधारणा सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या मान्यतेने स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येईल.

३.७ अधिकृत अथवा वैधानिक शुल्काची प्रत्यक्ष खर्चानुसार प्रतिपूर्ती शुल्क पडताळणी, संबंधित उपक्रमनिहाय मर्यादा आणि योजनेअंतर्गत एकूण आर्थिक मर्यादेच्या अधीन राहील.

३.८ पूर्वीच्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार आर्थिक सहाय्य प्राप्त केलेल्या अर्जदारांना यापूर्वी दाखल केलेल्या अथवा सहाय्य मिळालेल्या बौद्धिक संपदा अर्जांसाठी थकबाकी किंवा फरकाच्या प्रतिपूर्तीचा दावा करता येणार नाही.

४. पात्र बौद्धिक संपदा हक्क

४.१ खालील प्रकारच्या बौद्धिक संपदा हक्कांसाठी आर्थिक सहाय्य उपलब्ध राहील:

अ. देशांतर्गत व आंतरराष्ट्रीय पेटंट, ज्यामध्ये पेटंट सहकार्य करारांतर्गत अर्ज, राष्ट्रीय टप्प्यातील अर्ज आणि बहुदेशीय अर्जांचा समावेश असेल;

ब. देशांतर्गत व आंतरराष्ट्रीय औद्योगिक रचना नोंदणी; आणि

क. कॉपीराइट नोंदणी केवळ संगणक कोड आणि सॉफ्टवेअरपुरतीच मर्यादित.

४.२ स्टार्टअप्ससाठी, पात्र पेटंट मंजूर झाल्यानंतर किंवा सक्षम प्राधिकरणाकडून औद्योगिक डिझाइन किंवा सॉफ्टवेअर कॉपीराइटची नोंदणी झाल्यानंतरच परतावा उपलब्ध होईल.

४.३ पात्र वैयक्तिक नवोन्मेषकांना महाराष्ट्र राज्य नाविन्यता सोसायटीने निर्धारित केलेल्या कार्यपद्धतीनुसार अर्ज दाखल केल्यानंतरच्या किंवा मंजुरीपूर्व विहित टप्प्यावर आणि/किंवा मंजुरी अथवा नोंदणीनंतर प्रतिपूर्ती मिळू शकेल.

४.४ व्यापारचिन्हे, भौगोलिक निर्देशांक, वनस्पती प्रजाती, साहित्यिक किंवा कलात्मक कृती तसेच इतर प्रकारचे बौद्धिक संपदा हक्क या योजनेअंतर्गत पात्र राहणार नाहीत.

५. पात्र अर्जदार

५.१ स्टार्टअप्स

खालील अटींची पूर्तता केल्यास स्टार्टअप पात्र ठरेल:

अ. अर्जाच्या तारखेला, उद्योग आणि अंतर्गत व्यापार प्रोत्साहन विभागाकडून (Department for Promotion of Industry and Internal Trade) स्टार्टअपला वैध मान्यता मिळालेली असावी;

ब. स्टार्टअपची नोंदणी अथवा स्थापना महाराष्ट्रात झालेली असावी आणि त्याचे राज्यात प्रत्यक्ष व लक्षणीय व्यावसायिक कामकाज असावे;

क. संबंधित बौद्धिक संपदा ही अर्जदाराने विकसित केलेल्या, मालकीच्या असलेल्या किंवा कायदेशीररित्या नियंत्रित असलेल्या उत्पादन, तंत्रज्ञान, प्रक्रिया, औद्योगिक रचना किंवा संगणक सॉफ्टवेअरमधून निर्माण झालेली असावी;

ड. अर्जदाराला कोणत्याही शासकीय विभाग किंवा शासकीय संस्थेद्वारे काळ्या यादीत टाकलेले किंवा प्रतिबंधित केलेले नसावे;

इ. देशांतर्गत बौद्धिक संपदा हक्कांच्या (Domestic IPR) दाव्यांसाठी, त्याची वार्षिक उलाढाल ₹ ५ कोटींपेक्षा जास्त नसावी;

ई. आंतरराष्ट्रीय बौद्धिक संपदा हक्कांच्या (International IPR) दाव्यांसाठी, त्याची वार्षिक उलाढाल ₹ १०० कोटींपेक्षा जास्त नसावी; आणि

उ. उलाढाल ही अर्जाच्या तारखेला उपलब्ध असलेल्या नवीनतम लेखापरीक्षित आर्थिक विवरणपत्रांच्या (audited financial statements) आधारावर निश्चित केली जाईल.

५.२ वैयक्तिक नवोन्मेषक

कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभागाच्या अधिपत्याखालील शैक्षणिक संस्थांमधील नवोदित नवोन्मेषकांना प्रोत्साहन देण्यासाठी ही योजना खालील व्यक्तींनाही लागू राहील:

अ. महाराष्ट्रातील आणि विभागाच्या अधिपत्याखाली कार्यरत असलेल्या औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेतील विद्यमान विद्यार्थी;

ब. अशा औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेचा माजी विद्यार्थी, ज्याने अर्जाच्या दिनांकापूर्वी तीन वर्षांपेक्षा अधिक कालावधीपूर्वी संबंधित अभ्यासक्रम पूर्ण केला आहे;

क. रतन टाटा महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विद्यापीठाचा विद्यमान विद्यार्थी; आणि

ड. रतन टाटा महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विद्यापीठाचा माजी विद्यार्थी ज्याने अर्जाच्या तारखेपूर्वी तीन वर्षांपेक्षा जास्त कालावधीपूर्वी संबंधित अभ्यासक्रम पूर्ण केला आहे.

५.३ सर्वसाधारण पात्रता अटी

अ. संबंधित बौद्धिक संपदेसाठी अर्ज करण्यासाठी आवश्यक असलेले हक्क अर्जदाराकडे मालकीहक्काने अथवा कायदेशीररित्या असणे आवश्यक आहे.

ब. संबंधित बौद्धिक संपदेमध्ये एकापेक्षा अधिक संयुक्त संशोधक, रचनाकार, लेखक किंवा मालक असल्यास अर्जदाराने आवश्यक संमतीपत्र, प्राधिकरणपत्र अथवा मालकीहक्कासंबंधी दस्तऐवज सादर करणे आवश्यक राहील.

क. अर्जदाराला त्याच खर्चाची पूर्ण परतफेड कोणत्याही शासकीय विभाग, शासकीय एजन्सी, शैक्षणिक संस्था, इन्क्यूबेटर, सीएसआर कार्यक्रम, खाजगी संस्था किंवा इतर स्त्रोताकडून मिळालेली नसावी.

ड. अन्य स्त्रोताकडून अंशतः आर्थिक सहाय्य प्राप्त झाले असल्यास उर्वरित पात्र खर्चाचीच प्रतिपूर्ती विचारात घेतली जाईल.

६. अर्ज प्रक्रिया

अ. स्टार्टअप्स - मंजुरीनंतरची प्रतिपूर्ती

१. पात्र स्टार्टअपने स्वतंत्रपणे अर्हताप्राप्त बौद्धिक संपदा व्यावसायिकाची नियुक्ती करावी, बौद्धिक संपदा अर्ज दाखल करून त्याचा पाठपुरावा करावा आणि संबंधित खर्च प्रारंभी स्वतः करावा.

२. पात्र पेटंट मंजूर झाल्यानंतर किंवा औद्योगिक रचना अथवा सॉफ्टवेअर प्रताधिकाराची सक्षम प्राधिकाऱ्याकडे नोंदणी झाल्यानंतरच स्टार्टअप प्रतिपूर्तीचा दावा सादर करू शकेल.

३. प्रतिपूर्तीची रक्कम स्टार्टअपने प्रत्यक्ष केलेला व अदा केलेला पात्र खर्च किंवा महाराष्ट्र राज्य नाविन्यता सोसायटीने विहित केलेल्या प्रमाणित दरपत्रकातील लागू कमाल मर्यादा, यापैकी जी रक्कम कमी असेल, तेवढीच राहील.

४. महाराष्ट्र राज्य नाविन्यता सोसायटीकडून अर्जाची छाननी तसेच मंजुरी किंवा नोंदणीची स्थिती आणि संबंधित कागदपत्रांची पडताळणी केली जाईल आणि मंजूर प्रतिपूर्तीची रक्कम स्टार्टअपच्या नोंदणीकृत बँक खात्यात थेट जमा केली जाईल.

५. प्रमाणित दरपत्रक आणि त्यातील कोणतीही सुधारणा सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या मान्यतेने महाराष्ट्र राज्य नाविन्यता सोसायटीद्वारे स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येईल.

ब. वैयक्तिक नवोन्मेषक - मंजुरीपूर्व अथवा मंजुरीनंतरची प्रतिपूर्ती

१. पात्र वैयक्तिक नवोन्मेषकाने स्वतंत्रपणे अर्हताप्राप्त बौद्धिक संपदा व्यावसायिकाची नियुक्ती करावी, बौद्धिक संपदा अर्ज दाखल करून त्याचा पाठपुरावा करावा आणि संबंधित खर्च प्रारंभी स्वतः करावा.

२. महाराष्ट्र राज्य नाविन्यता सोसायटीने निर्धारित केल्यानुसार नवोन्मेषक अर्ज दाखल केल्यानंतरच्या किंवा मंजुरीपूर्व विहित टप्प्यावर आणि/किंवा मंजुरी अथवा नोंदणीनंतर प्रतिपूर्तीचा दावा सादर करू शकेल.

३. प्रतिपूर्तीची रक्कम नवोन्मेषकाने प्रत्यक्ष केलेला व अदा केलेला पात्र खर्च किंवा महाराष्ट्र राज्य नाविन्यता सोसायटीने विहित केलेल्या प्रमाणित दरपत्रकातील लागू कमाल मर्यादा, यापैकी जी रक्कम कमी असेल, तेवढीच राहील.

४. महाराष्ट्र राज्य नाविन्यता सोसायटीकडून अर्जाची छाननी तसेच अर्ज दाखल केल्याची स्थिती आणि संबंधित कागदपत्रांची पडताळणी केली जाईल आणि मंजूर प्रतिपूर्तीची रक्कम वैयक्तिक नवोन्मेषकाच्या नोंदणीकृत बँक खात्यात थेट जमा केली जाईल.

५. प्रमाणित दरपत्रक आणि त्यातील कोणतीही सुधारणा सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या मान्यतेने महाराष्ट्र राज्य नाविन्यता सोसायटीद्वारे स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येईल.

UNCOMPLYCATE Simplifying compliance

७. आवश्यक कागदपत्रे

पात्र स्टार्टअप्स आणि वैयक्तिक नवोन्मेषकांसह सर्व अर्जदारांनी अर्जाच्या वेळी महाराष्ट्र राज्य नाविन्यता सोसायटीने विहित केल्याप्रमाणे आवश्यक कागदपत्रे, प्रमाणपत्रे, घोषणापत्रे, वित्तीय अभिलेख, पात्रतेचे पुरावे, बौद्धिक संपदेसंबंधी कागदपत्रे, देयके, रक्कम अदा केल्याचे पुरावे, मालकीहक्कासंबंधी कागदपत्रे आणि बँक खात्याचा तपशील सादर करणे आवश्यक राहील.

अर्जदाराची श्रेणी, बौद्धिक संपदा हक्काचा प्रकार आणि सहाय्याचा टप्पा यानुसार महाराष्ट्र राज्य नाविन्यता सोसायटी स्वतंत्र कागदपत्रांची आवश्यकता विहित करू शकेल. तसेच अर्जाची छाननी, पडताळणी, मंजुरी किंवा निधी वितरणाच्या कोणत्याही टप्प्यावर अतिरिक्त कागदपत्रे, माहिती किंवा स्पष्टीकरण मागविण्याचा अधिकार महाराष्ट्र राज्य नाविन्यता सोसायटीस राहील.

८. सुधारणा, शिथिलता आणि योजना स्थगित करणे

८.१ महाराष्ट्र शासनास ही योजना किंवा या मार्गदर्शक तत्त्वांतील कोणतीही तरतूद सुधारित करणे, बदल करणे, स्थगित करणे, शिथिल करणे किंवा मागे घेण्याचा अधिकार राहील.

८.२ कोणतीही शिथिलता केवळ अपवादात्मक परिस्थितीत आणि त्याची कारणे लेखी स्वरूपात नोंदवूनच मंजूर करण्यात येईल.

८.३ विहित आर्थिक मर्यादेत वाढ करणारी किंवा पात्रतेच्या निकषांमध्ये मूलभूत बदल करणारी कोणतीही शिथिलता शासनाच्या विशिष्ट मान्यतेशिवाय मंजूर करण्यात येणार नाही.

८.४ योजनेची अंमलबजावणी पारदर्शक, गुणवत्ताधारित आणि लेखापरीक्षणयोग्य प्रक्रियेद्वारे करण्यात येईल.

UNCOMPLYCARE Simplifying Compliance

Guidelines For Intellectual Property Rights (IPR) Support Scheme

Guidelines For Intellectual Property Rights (IPR) Support Scheme

1. Background

1.1 The Maharashtra Startup, Entrepreneurship and Innovation Policy, 2025 provides enhanced support to startups and innovators for securing and protecting Intellectual Property Rights arising from innovative products, technologies, processes, industrial designs and computer software.

1.2 Intellectual Property Rights enable startups and innovators to safeguard their innovations, improve their commercial value, attract investment, enter into technology-transfer or licensing arrangements and strengthen their position in domestic and international markets.

1.3 The expenditure incurred on prior-art searches, drafting, filing, examination, prosecution and professional assistance may impose a substantial financial burden on early-stage startups and individual innovators. The Scheme is intended to reduce this burden by reimbursing eligible expenditure incurred for domestic and international Intellectual Property Rights.

2. Objectives

2.1 To encourage eligible startups and individual innovators to identify, protect and commercialise their Intellectual Property.

2.2 To reduce the financial burden associated with the filing, prosecution, grant and registration of eligible Intellectual Property Rights.

2.3 To promote the development and commercialisation of innovative products, technologies, industrial designs and computer software.

3. Financial Support and Maximum Limits

3.1 The Scheme shall provide reimbursement of 100% of eligible expenditure, excluding GST and other applicable taxes, subject to the prescribed financial limits.

3.2 The maximum cumulative assistance for Domestic IPR shall be ₹5,00,000 per eligible applicant.

3.3 The maximum cumulative assistance for International IPR shall be ₹20,00,000 per eligible applicant, including eligible Patent Cooperation Treaty, national-phase and multi-country filings.

3.4 An applicant may submit multiple reimbursement claims within the applicable cumulative ceiling. The prescribed ceiling shall not be renewed annually or separately for each IPR application.

3.5 Reimbursement for each eligible activity shall be restricted to the actual eligible expenditure incurred and paid by the applicant or the applicable ceiling under the standard rate card prescribed by MSInS, whichever is lower.

3.6 MSInS shall prescribe an activity-wise rate card specifying the maximum admissible expenditure for various stages and components of domestic and international IPR filing, prosecution, grant and registration. The rate card, and any subsequent revision thereof, shall be issued separately with the approval of the Competent Authority.

3.7 Official or statutory fees may be considered at actuals, subject to verification, the applicable activity-wise ceiling and the overall financial limit under the Scheme.

3.8 Applicants who have received assistance under the earlier guidelines shall not be eligible to claim arrears or differential reimbursement for IPR applications filed or supported previously.

4. Eligible Intellectual Property Rights

4.1 Financial assistance shall be available for the following categories:

a. Domestic and international patents, including Patent Cooperation Treaty applications, national-phase applications and multi-country filings;

b. Domestic and international industrial design registrations; and

c. Copyright registration restricted exclusively to computer code and software.

4.2 For startups, reimbursement shall be available only after the eligible patent has been granted or the industrial design or software copyright has been registered by the competent authority.

4.3 Eligible individual innovators may receive reimbursement at the prescribed post-filing/pre-grant stage and/or after grant or registration, in accordance with the procedure determined by MSInS.

4.4 Trademarks, geographical indications, plant varieties, literary or artistic works and other forms of Intellectual Property Rights shall not be eligible under the Scheme.

5. Eligible Applicants

5.1 Startups

A startup shall be eligible subject to fulfilment of the following conditions:

a. It must hold valid recognition from the Department for Promotion of Industry and Internal Trade on the date of application;
b. It must be incorporated or registered in Maharashtra and have substantive business operations in the State;

c. The concerned Intellectual Property must arise from a product, technology, process, industrial design or computer software developed, owned or lawfully controlled by the applicant;
d. The applicant must not have been blacklisted or debarred by any Government Department or Government agency;
e. For Domestic IPR claims, its annual turnover shall not exceed ₹5 crore;
f. For International IPR claims, its annual turnover shall not exceed ₹100 crore; and

g. Turnover shall be determined on the basis of the latest audited financial statements available on the date of application.

5.2 Individual Innovators

To encourage budding innovators from educational institutions under the aegis of the Skills, Employment, Entrepreneurship and Innovation Department, the Scheme shall also apply to:

a. A current student of an Industrial Training Institute situated in Maharashtra and functioning under the purview of the Department;
b. An alumnus of such Industrial Training Institute who completed the relevant course not more than three years before the date of application;
c. A current student of the Ratan Tata Maharashtra State Skill University; and
d. An alumnus of the Ratan Tata Maharashtra State Skill University who completed the relevant course not more than three years before the date of application.

5.3 Common Eligibility Conditions

a. The applicant shall possess or lawfully hold the rights necessary to apply for the concerned Intellectual Property.
b. Where the Intellectual Property has joint inventors, designers, authors or owners, the applicant shall submit the necessary consent, authorisation or ownership documents.
c. The applicant shall not have received full reimbursement for the same expenditure from any Government Department, Government agency, educational institution, incubator, CSR programme, private organisation or other source.
d. Where partial assistance has been received from another source, only the balance eligible expenditure may be considered for reimbursement.

6. Application Procedure

A. Startups – Post-Grant Reimbursement

1. The eligible startup shall independently engage a qualified IPR professional, file and pursue the IPR application, and initially bear the related expenditure.
2. The startup may submit a reimbursement claim only after the eligible patent is granted or the industrial design/software copyright is registered by the competent authority.

3. Reimbursement shall be limited to the actual eligible expenditure incurred and paid by the startup or the applicable ceiling under the standard rate card fixed by MSInS, whichever is lower.
4. MSInS shall scrutinise the application, verify the grant or registration status and support documents, and transfer the approved reimbursement directly to the registered bank account of the startup.
5. The standard rate card and any subsequent revisions shall be issued separately by MSInS with the approval of the Competent Authority.

B. Individual Innovators – Pre-Grant/Post-Grant Reimbursement

1. The eligible individual innovator shall independently engage a qualified IPR professional, file and pursue the IPR application, and initially bear the related expenditure.
2. The innovator may submit a reimbursement claim at the prescribed post-filing/pre-grant stage and/or after grant or registration, as determined by MSInS.
3. Reimbursement shall be limited to the actual eligible expenditure incurred and paid by the innovator or the applicable ceiling under the standard rate card fixed by MSInS, whichever is lower.
4. MSInS shall scrutinise the application, verify the filing status and support documents, and transfer the approved reimbursement directly to the registered bank account of the individual innovator.
5. The standard rate card and any subsequent revisions shall be issued separately by MSInS with the approval of the Competent Authority.

7. Required Documents

Applicants, including eligible startups and individual innovators, shall submit required documents, certificates, declarations, financial records, proof of eligibility, IPR-related documents, invoices, payment proofs, ownership documents and banking details as may be prescribed by MSInS at the time of application. MSInS may specify separate document requirements based on the category of applicant, type of IPR and stage of assistance, and may seek additional documents, information or clarifications during scrutiny, verification, sanction or disbursement.

8. Amendment, Relaxation and Withdrawal

8.1 The Government of Maharashtra reserves the right to amend, modify, suspend, relax or withdraw the Scheme or any provision of these guidelines.

8.2 Any relaxation shall be granted only in exceptional circumstances and for reasons recorded in writing.

8.3 No relaxation involving an increase in the prescribed financial ceiling or a substantial change in eligibility shall be granted without specific Government approval.

8.4 The Scheme shall be implemented through a transparent, merit-based and auditable process.